

se že vrnila s sinajske konference in povdarila, da ni gospodarski sporazum med Jugoslavijo in Romunijo proti nikomur naperjen. Industrijske države združujejo svoja podjetja v mogočne družbe (kartele), morajo pač tudi agrarni producenti zaščititi svoj nastop na mednarodnem trgu, kar je potrebno za nas in Romune, ki imamo mnogo — mnogo poljskih pridelkov za izvoz. S sinajskimi sklepi sta se pridružili Jugoslavija in Romunija reševanju evropske gospodarske krize.

V DRUGIH DRŽAVAH.

Trgovska pogodba med Italijo in Rusijo. Dne 1. avgusta je bila podpisana med Italijo ter Rusijo trgovska pogodba. Nova trgovinska pogodba bo ustvarila po italjanskem zatrdilu ravnotežje v trgovinski izmenjavi med obema državama. Italjanska industrija bo imela primeren dobiček in bo našla nova tržišča v Rusiji, dočim bo dobavala Rusija iz Italije razno blago. Italija upa, da bo dobila iz Rusije po tej pogodbi: v prvi vrsti les, potem petrolej, oglje, razne kovine in kože, kar dobavlja danes iz drugih držav po zelo visokih cenah. Italjanska industrija upa na uvoz v Rusijo z vsakovrstno manufakturo, stroji ter avtomobili.

Pričetek francosko-italjanskih pogajanj. Francosko-italjanska pogajanja za ureditev meje med Tunisom in Tripolisom so že začela na licu mesta. Pogajanja se vrše v Dianedu, in sicer tudi glede sodelovanja pri obrambi vstaških tolp in glede gotovih teritorialnih problemov. Skupna komisija bo prepotovala obmejni pas od Quarge do gorovja Hoggar.

Vprašanje evropskih združenih držav. Kakor znano, je razposlal francoski zunanji minister Briand na razne evropske države poseben poziv, naj bi se združile v skupnost — takozvano Panevropo. Na Briandovo spomenico so došli odgovori in sicer 26. Vsaka država je videla evropske združene države v drugi luči in si ti pogledi večkrat nasprotujejo. Razprava o Briandovi spomenici in o odgovorih na njo bo pričela na zasedanju Društva narodov.

Komunistični prevrat na Kitajskem. Komunistično središče se nahaja v Kantonu, kjer ga vodijo razne osebnosti iz Moskve. Iz Kantona prodirajo komunistične čete v 20 kolonah. Ena izmed teh kolon je zavzela hankovska predmestja, kjer požiga ter pleni. Namen kantonske rdeče armade je, da zavzame prestolico dosežanje nacionalistične vlade v Nankingu in Šangaj in se obenem polasti še Pekinga. Nankinška vlada je v očigled rdeči nevarnosti brez moči in sporoča velesilam, da ne more več prevzeti nobene odgovornosti za varnost tujih državljanov. V Hankovu se nahaja več ladij, ki so pripravljene za inozemce. V Čangšanju, ki so ga komunisti zavzeli, je italjanska ladja rešila italjanskega misijonarja p. Baima in njegove tovariše in je odplula proti Hankovu. Ob enem je japonska vlada v Tokiu odposlala v Hankov celo eskadro torpedovk. Poveljnik italjanske topničarke je rešil sploh vse italjanske katoliške

misijonarje v Čangšanju, zagroživši komunistom, da bo mesto brezobzirno bombardiral, ako mu vjetih misijonarjev ne izroče živih in zdravih, kar se je tudi zgodilo. Begunec iz Čangše pripoveduje, da so pobili tamkaj komunisti 2000 Kitajcev in 4000 vladnih uradnikov. — Na Kitajskem vlada popolno brezvladje. Narodna vlada v Nankingu položaju ni koš in njen šef, diktator Čankajšek je odstopil. Bankirji so ustavili njegovi nesposobni vladi plačila. Začasno vodstvo nankinških zadev se bo izročilo najbrž zastopstvu velesil.

IZ ZA NEDELJO

Protestantizem in začetek slovenskega slovstva.

I.

Primož Trubar.

Primož Trubar je bil rojen 8. junija 1508 v Rašici pri Turjaku na Kranjskem iz dobre krščanske rodbine. Oče mu je bil tesar in je umrl nasilne smrti za časa kmečkega upora leta 1525., ko je bil od upornih kmetov obešen na drevo. Trubar je pozneje v svojih spisih in pridigah posmehljivo omenjal očetovo pobožnost, ki ga ni mogla rešiti nesrečne smrti.

Že v zgodnji mladosti je prišel mladi Primož k tržaškemu škofu, kjer je bil sprejet v število cerkvenih pevcev in je hkrati opravljal mala strežniška dela v škofijskem dvorcu. Obiskoval je nekaj časa tudi šolo na Reki (1521), pa se pripravljaj pri tržaškem škofu na duhovniški poklic.

Trubarju je manjkalo globlje bogoslovne naobrazbe. Njegovo znanje je bilo povprečno toliko, kakor drugih nižjih duhovnikov v tedajni dobi. Ni še bil star 22 let, ko je bil v mašnika posvečen leta 1530. V svojih spisih povdarja opetovano, da je začel omenjeno leto pridigovati in se imenuje slovenskega pridigarja v Trstu. Po vsej priliki se je začelo Trubarjevo delovanje v tržaški minoritski cerkvi. Slovenska tržaška okolica še ni imela lastnih župnij, temveč je morala mestna duhovščina oskrbovati pastirovanje daleč naokoli. Ker je slovensko ljudstvo posebno rado zahajalo v minoritske cerkev, je bilo treba zlasti tukaj slovenskih pridigarjev. Zato so tržaški minoriti od začetka 16. stoletja vzdrževali za slovenske okoličane po enega slovenskega pridigarja, ki je bil navadno svetni duhovnik. Tu je bilo večkrat pozorišče Trubarjevega delovanja v poznejših letih in tu sem moramo staviti tudi njegov prvi nastop.

Kmalu (1530) pa mu je bil odločen delokrog drugje. Tržaški škofje so imeli že izza leta 1480. v posesti župnijo Laški trg z vsemi podrejenimi vikarijati, med katere je spadala tudi Loka pri Radečah. Tu sem je poslal tržaški škof mladega Trubarja. Ker so bili dohodki od župnij tedaj zelo skromni, si je zboljšal Trubar denarni položaj s tem, da si je pridobil tudi

neko kaplanijo v Celju, kjer pa ni stalno bival. Splošno je od leta 1530. do 1540. pri njem opaziti, da se ni držal po cerkvenih postavah zaukazanega sedeža, ker ga nahajamo zdaj v Celju, zdaj v Loki, zdaj v Laškem trgu ali v Trstu in kmalu tudi v Ljubljani.

V Loki se je pojavil prvi spor med novim župnikom in ljudstvom. Sam pripoveduje, da se je ustavljal neki ženski, ki je pravila, da se ji prikazuje sv. Boštjan in Rok in ji ukazuje, naj se njima v čast nad Kompoljem sezida cerkev, sicer prideta pomor in kuga nad živino in ljudi. Ako bi šlo tu le za dvomljive prikazni neke ženske, bi Trubarjev odpor ne bil ljudi tako v živo zadel. Toda stvar je imela drugačno ozadje. V preteklih stoletjih je bila najstrašnejša šiba božja — kuga, ki je v malih presledkih zopet in zopet morila po naših deželah. Obupano ljudstvo ni vedelo drugod pomoči iskati, kakor pri Bogu in svojih patronih ali priprošnjikih. Ko je leta 1529. kuga zopet lepo štajersko deželo spremenila v tužno grobišče, je ljudstvo v radeškem okraju hotelo v čast sv. Roku in sv. Boštjanu, pomočniku zoper to strašno morilko, sezidati cerkev. Napravili so malo leseno kapelico, kjer so duhovniki maševali in nabirali darove za stavbo. Trubar je moral nastopiti zelo strastno proti tej zidavi, ker je vzbudil pri svojih župljanih toliko ogorčenosti, da je bil prisiljen župnijo zapustiti. Seme novoverskih nazorov pa je gotovo že pričelo kiliti, ker čitamo, da so pozneje ljudje cerkev sv. Boštjana v Loki napadli in zažgali. Užaljeno ljudstvo je nato prisilo, da jo sme iznova postaviti na varnejšem kraju. To je sedanja loška podružnica sv. Fabijana in Boštjana na Poljani ob gori Radeš.

Dočim Trubar v Loki s prvim nastopom ni imel sreče, je našel kmalu ugodnejša tla za razširjanje svojih nauk v Ljubljani, kjer je prejel službo stolnega pridigarja. Obdržal je dohodke svoje župnije in kaplanije in odšel gotovo z vednostjo tržaškega škofa na svoje novo mesto. Še le v Ljubljani se je pričel marljivo pečati z novoverskimi pisatelji in iz njih zajemati snov za svoje pridige.

Svoje delovanje je pričel v Ljubljani s tem, da je grmel s prižnice zoper nevdržnost duhovnikov in obhajilo pod eno podobo. Mnogim je to tembolj ugajalo, ker se cerkveni predpisi v teh zadevah po mnogih krajih itak niso več izvrševali. Ljubljanski škof je sicer tujemu agitatorju pridige v stolnici kmalu prepovedal, pa mu je odpril ljubljanski magistrat cerkvico sv. Elizabete v meščanskem špitalu, kjer je bilo poslej skozi več desetletij zbirališče ljubljanskih protestantov. Deset let je mogel Trubar v Ljubljani neovirano razširjati svoje nazore in še leta 1540. ga je opomnil kraljev odlok na dolžnost, naj biva v svoji župniji. Prihodnja leta nahajamo Trubarja deloma v Laškem trgu, katero župnijo je preiel od tržaškega škofa okoli leta 1540. deloma pa v Trstu. Kar ga zadene nepričakovano odlikovanje, po-

stal je ljubljanski kanonik. Leta 1542. je Trubar zopet pridigoval v Ljubljani. Povod za hude napade na katoliške šege so mu dala romanja na Sveto Goro pri Gorici, ki so pričela prav takrat. Dalje je začel Trubar in njegovi tovariši javno napadati nauke in obrede katoliške cerkve. Na prižnici so oznanjali, da sveta maša nič ne velja, da Marije ni treba častiti, norčevali so se iz litanij, iz škofa, kadar je posvečeval duhovnike, in imenovali katoliško bogočastje malikovanje.

Leta 1546. je bil poslan Trubar iz Ljubljane v Št. Jernej na kapiteljsko župnijo opravljati župnijske posle. Na kraljev ukaz je moral zapustiti Št. Jernej in je zbežal preko Hrvaškega in Reke v Trst, kjer je bil dobro znan iz prejšnjih let. Iz Trsta se je moral izseliti v inozemstvo, a mu je dovolil kralj Ferdinand leta 1548. vrnitev na Kranjsko, ako se pridigovanja popolnoma zdrži. Temu ukazu se pa Trubar ni maral podvreči. Vrnil se je za kratek čas v domovino, od tu se je podal preko Koroške in Tirolske k znanemu ruteranskemu pridigarju Vidu Dietrichu v Nürnberg na Bavarskem in po njegovem posredovanju je dobil službo predikanta (pridigarja — Luthrovega svečenika) v Rothenburgu.

(Dalje prihodnjič.)

NOVICE

Nadškof dr. A. Jeglič je došel v torek, dne 5. avgusta v Gornji grad, kjer je bil slovesno in prisrčno sprejet od zastopnikov duhovščine, oblasti, naroda in posebno še od mladine. Gornji grad in Savinjska dolina sta ponosna, da si je izbral priljubljeni nadškof in prvobojevnik slovenskega naroda ta kraj za uživanje zasluženega pokoja.

Nova sveta maša v črnem mašnem plašču. Iz Št. Lovrenca na Pohorju smo prejeli to-le sporočilo: Pri nas smo se veselili, da bomo obhajali 20. julija premicijo sina lovrenškega župana Pušnjaka. Slovesnost je bila preložena radi boleznimi novomašnikov matere v nadi, da se bo srečni mamici zboljšalo zdravje. Vsemogočni je odločil drugače. Dne 4. avgusta je dobra mati umrla in 6. avgusta je opravil sin Rupert, novomašnik, prvo sveto mašo za rajno mater ob asistenci starejšega brata duhovnika, kaplana v Št. Vidu pri Ptujju. Se zgodi redkokedaj, da bi daroval premicijant prvo sveto daritev v črni mašni obleki, kakor je moral to storiti naš dobri Rupert. Blagopokojno je spremljalo na njeni zadnji poti 16 duhovnikov. Rajni Pušnjakovi mamici svetila večna luč, premicijantu in preostalim naše sožalje!

Duhovniške spremembe. Premeščeni so: Matija Munda iz Ruš v Ljutomer; Franc Bohanec iz Vojnika v Konjice; Gregor Zafošnik iz Konjic v Celje.

Društvo katehetov lavantinske škofije ima svoj redni občni zbor dne 25. avgusta tega leta v mariborskem dijaškem semenišču s pričetkom ob 10.

uri. Na dnevnem redu so tudi sledeči referati: 1. Mladost (prof. bogoslovja, Stanko Cajnkar); 2. Sodobno značajslovje in katehet (prof. I. Bogovič); 3. Učni načrt in novi katekizem (prof. P. Živortnik). Po omenjenih referatih sledijo poročila odbornikov in slučajnosti. Naprošajo se gg. kateheti, pa tudi drugi duhovniki, da se občnega zborna polnoštevilo udeleže.

Pogreb † g. župnika Florjančiča. V petek, 8. avgusta, smo pokopali duhovnika-trpina, vpokojenega žičkega župnika Jožefa Florjančiča. Devet let je prenašal težko breme neozdravljive bolezni. Ohromel in otrpjen je zadnja leta bil priklenjen na posteljo, s katere se ni mogel ganiti. Vse pa je prenašal z uprav svetniško potrpežljivostjo. Cerkveni govornik, čadramski župnik Franc Hohnjec, je njegovo trpljenje in njegovo herojično potrpežljivost s poljudnimi in obenem vznesenimi besedami opisal ter pokojnega g. župnika vsem priporočal kot vzor vprav Jobove potrpežljivosti. Pogreba se je udeležilo veliko število ljudstva, šolska mladina, pož. bramba in Marijina družba. Na poslednji poti je † g. žičkega župnika spremilo 26 duhovnikov, med njimi 9 sošolcev. Sprevod je vodil od hiše žalosti do cerkve p. č. g. prelat dr. Matija Slavič. Sv. mašo je daroval sedanji domači g. župnik Anton Tomažič ob asistenci čadramskega župnika Hohnjeca in konjiškega kapelana Safošnika. Iz cerkve je vodil sprevod na pokopališče konjiški dekan mil. g. arhidijakon Tovornik. Pri hiši žalosti v cerkvi in ob grobu je proizvajal žalostinke, odnosno cerkvene pesme konjiški pevski zbor, pomnožen z žičkim. Naj počiva v miru!

Veliko ljudsko slavlje se vrši dne 8. septembra v Št. Ilju v Slov. goricah. Proslavi se 20 letnica Slovenskega doma in 30 letnica tamošnje Hranilnice in posojilnice. Omenjeno slavlje bo mogočna manifestacija za državno misel ob naši severni meji.

Žrtev podivjanosti. Učiteljsčnika Toneta Šramel iz Pragerskega je sunil v noči neki zločinec z nožem s tako silo v glavo, da se je zaboljela ostrina globoko v možgane. Težko ranjenega so prepeljali v mariborsko belnico, kjer se mu je nudila zdravniška pomoč, a je podlegel rani.

Uboj radi alkohola in kart. V ponedeljek, dne 4. avgusta zvečer so bili v skupni družbi: Ivan Slaček, živinski mešetar iz Radehove, Franc Šumandl, posestnik iz Zgornjih Žerjavc in neki Nemeč Gwied iz Avstrije. Zabavali so

se najprej s kvartanjem v Bohlovi gostilni v Št. Lenartu v Slov. goricah, odkoder so se preselili k Lešniku. Obilno vino je kvartopirce podžgalo, in Šumandl se je začel glasno pritoževati nad vedno izgubo pri kartah, a sta ga znala tovariša pomiriti. Še le zjutraj krog 4. ure je izbruhnil prepir, med katerim je skočil Šumandl v Lešnikovo kuhinjo, zagrabil kuhinjski nož in udaril mešetarja Slačka tako v vrat, da mu je prerezal žile. Slaček je obležal mrtev, Šumandl je sam odkresal na orožniško postajo in povedal, kaj sta učinila alkohol in karte.

Gospodarsko poslopje pogorelo. V torek, dne 5. avgusta zvečer je pogorelo gospodarsko poslopje posestnika Josipa Kodriča na Jelovcu pri Mariboru. Zgorela je ena svinja, zaloga sena ter slame in precej poljedelskega orodja. Gasilci iz Maribora in Pekar so bili pridno na delu.

Smrt radi zastrupljenja. V Moškancih pri Ptujju se je zastrupila 17 letna Marija Tobijas. Vzela je mišnico in je izdahnila kljub zdravniški pomoči po štirih dneh hudega trpljenja.

Huda toča je obiskala v četrtek, dne 7. avgusta proti 6. uri zvečer Dravsko polje od Pragerskega do Ptujja.

Za naše družine svarilna žalostiga. Posestnik Karl Rojko in njegov zet Franc Lesjak v Grajenšaku — občina Vurberg pri Ptujju se že dalje časa nista marala. Oče Rojko je izročil pred tremi leti svoji hčerki Mariji posestvo. Hčerka se je omožila z Lesjakom iz Niverc na Dravskem polju. Priženjeni je prišel brez premoženja na posest, a žena mu je prepisala polovico. Nekaj časa je bil mir pri hiši, katerega sta skalila alkohol in lenoba pri delu od strani zeta. Kmalu so se pojavili hudi prepiri, v katerih je Lesjak grozil tustu in ženi, ki se je nameravala ločiti, ker se je morala pogostoma skrivati pred surovim možem. Meseca junija je Lesjak s silo zahteval vstop v zaprto stanovanje. Ker so se pa Rojkovi bali njegove pretnje, niso ugodili njegovi zahtevi. Radi tega je zet zažgal streho stiskalnice in tako so bili Rojkovi primorani odpreti. Čeravno so s pomočjo sosedov pogasili ogenj, vendar je družina spet trpela škodo. Radi tega in radi drugih pregreškov je sodišče in žandarmerija Lesjaka zasledovala, toda brezuspešno, ker se je skrival. Te dni se je Lesjak nenadoma pojavil in Rojku s samokresom pretel, pričel je prepir, ki je prinesel strašne posledice. Kakor je tast Rojko izpovedal, je zetu iztrgal samokres in ga z njim z vso silo udaril po glavi, da se je zgrudil na tla. Tast je v velikem razburje-